

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Regula Dominus quae pars

[Köln], [um 1490/95]

Prima diuisio [verborum] [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-289428](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289428)

Decima regula est ista q̄ oīs dīctio p̄creta p̄t rege
re ablatiū sui abstracti ex vi cause formalis vt albus
nū p̄t regere ablatiū ex vi cause formalis p̄tute alicui⁹ sub
intellecti. vt formosus scia. pulcra facie.

Decima p̄ma regula est ista. q̄ oīe p̄bū mundi p̄t
regere d̄m casum a p̄te post. vt do tibi panē zc. vñ
Nō est in mūdo p̄būm quodcūq; sit illud. Quin potest
regere casum q̄nq; d̄m.

Decima sc̄da regula est. q̄ oīs p̄positio regit ac/
cusatiū vel ablatiū. Et s̄t; triginta p̄pōnes regētes
acc̄m. vt ad patrē apud villā zc. Et s̄t; q̄ndecim regētes
ablatiū. q̄ patēt in donato Et q̄tuor regētes acc̄m vel ab/
latiū indifferenter. vñ Cōstrue ter denas cū q̄rto p̄po/
situras. S; sicut ter q̄nq; cū sexto p̄sociande

Decima t̄cia regula est. q̄ oē p̄cipiū manēs eius
dem fcatōis (cui⁹ generis est suū p̄bū a quo descē/
dit) regit eūdem casum a p̄te post quē suū p̄bū a quo descē/
dit. vt sicut d̄t lego libz. sic etiā p̄t dici legēs libz Et d̄t
notant (manēs eiusdē fcatōis cui⁹ ḡ est suū p̄bū) p̄pter
p̄cipia descēdētia a p̄bis cōib; que nō regūt eūdem ca/
sum que sua verba regūt. vt criminās nō est eiusdē fca/
tionis cui⁹ generis suū verbū. qz criminoz fcat tam acti/
ue q̄ passine. sed criminās tm̄ active fcat

Decima q̄rta regula est. q̄ q̄ncūq; ps declinabilis
adiūḡit p̄t indeclinabili. apte tūc p̄t dici q̄ ibi ē de/
terminās cū suo determinabili. vt studio bñ: Dic̄t notan/
ter (apte) qz inepte d̄t legā heri. Et sic multe orōnes sal/
uant p̄ istā regulā. in q̄b; ps declinabilis ponit cū p̄te in/
declinabili: nō examinādo regulas p̄us positas.

Sequūtur diuisiones verboz

Prima diuisio verboz
est ista. q̄ oē p̄bū vel est substātiū. vel vñ. vel adiectiū
vñ Verba tibi cūtra p̄dit diuisio terna: Substātiūm
vñ verbūq; cadētis Verbz substātiū est quoddam

generale specificabile p qd̄cūq; ens mūdi. Quid ē h̄ d̄l
ctū (est q̄ddā generale). i. s̄bū subm in ppria locutōe p̄t
regere n̄m̄ casum a pte añ quācūq; rē f̄cātē. Exemplum
yt ego suz: tu es: ille est. Quid est hoc d̄c̄m̄ (specificabile
p qd̄cūq; ens mūdi). i. s̄bū subm in ppria locutōe p̄t re
gere n̄m̄ casum a pte post quācūq; rē f̄cātē: yt suz h̄o: es
neq; est bon⁹. ¶ Nota tria sunt s̄ba substātina. scz sum
fio. existo vel exsto. vñ Ars substātina tria fert tantū mō
s̄ba. Sū simul existo fio nil āplius addo. Et dicūt iso
suba. qz purā substātia f̄cāt sine aliq; p̄notatōe actōis vt
passionis. ¶ Tē sum p̄pter tres d̄: s̄bū substātiniū p̄rmo
qz substat alijs s̄bis in declinādo. scz s̄bis passiuē vocē
vt amor h̄z amatūssum vel fui in p̄terito p̄fecto. legor h̄z
lectūssum vel fui in p̄terito p̄fecto. zē. Secdo qz substat
alijs s̄bis in resoluendo: qz om̄e verbū mūdi p̄t resolut
in suū p̄cipiū z in hoc s̄bū substātiniū sum. vel in eius
p̄decliniū. Exemplū vt amo. i. sum amās. lego. i. sum le
gens zc. Tercio qz purā substātia f̄cāt sine aliq; p̄nota
tione actōis vt passionis. Quid est verbū vñ: est q̄ddā
generale specificabile p ppria denoiatōem t̄m̄. ¶ Tē qnq;
sunt verba v̄tia. vñ Quinq; v̄tia dicas tātū mō s̄ba. Nū
cupor appelloz nominoz dicozq; vocozq;. Et dicuntur
ideo vocatiua. qz vocatōem f̄cāt. Quid est s̄bū adiecti
uū. est illud qd̄ actualē inherentiā actōis vel passionis
f̄cāt. Quot sunt verba adiectiua. Q̄m̄ia verba sunt ad
iectiua. p̄ter tria substātina. et qnq; vocatiua. vnde Est
adiectiua dicas fore cetera s̄ba. Et dicūtur ideo adiec
tiua. qz adiectiualē inherentiā actōis vel passionis f̄cāt.
¶ Nota q̄tuor sunt s̄ba anormala. vñ Sum volo fers
z edo sunt hec vt anormala credo. Et dicūtur ideo anor
mala. qz nō sequūtur rectā regulā alioz verbor. Unde
d̄n̄a est inter s̄bū defectiū z anormalū. Nā verbū def
ectiū ē qd̄ h̄z defc̄m̄ in suis tp̄ibz. vt aue salue. S̄z s̄bū
anormalū qd̄ nō regularit̄ p̄iungat. vt sum es est zc.
¶ Secūda diuisio verbor est. Q̄m̄e verbū vel est p̄so
nale vel imp̄onale. vñ Q̄m̄ia verba tibi sunt p̄so

nalia dicta. **U**el sine psonis nō fallit regula talis. **Q**uid est verbū psonale. est illud qđ coniungat p tres distinctas psonas sub tribz distinctis terminationibz. vt amo amas amat. **Q**uid est verbū impsonale. est illud qđ coniungat tā tūmō p tercias psonas. z terminat in t. vel in tur. **E**xemplū de t. vt decet placet iunat. **D**e tur. vt stat amat legit. **Q**uotuplex est psonale. **D**uplex. scz actiue vocis et passiue vocis. **V**erbū psonale actiue vocis ē. qđ coniungat p tres psonas sub tribz distinctis terminationibz. z terminat in o. vt amo lego. **S**ed psonale passiue vocis est qđ coniungat p tres psonas sub tribz distinctis terminationibz. z terminat in oz. vt amor legor. **N**ota qđ psonalia finiti modi cuiuscūqz generis sūt. volūt hē nōm a pte añ. p supposito p illā regulā. **U**lt intransitiu z. **S**i sūt infinitiui modi volūt hē accm a pte añ. vt me legere decet. te amare optet. **S**i eadē verba psonalia nō regūt oīa eūdē casum a pte post. sed diuersos. **N**am qđā regūt nōm. vt sum bonus. vocor henricus. qđāz regūt gtm. vt misereor tui. quedā dtm. vt parco tibi. quedā abltm. vt fruor panis. careo pecunia. **S**ed si sūt passiuī g tūc regūt abltm a pte post. mediante prepōne a. vel ab. vt diligo a deo. amor ab illo. vñ **I**ste dat casus passiuīs a pte pte. **T**ernit hīc a me. quandoqz videbor ab illo. **T**ercia diuisio verborū est ista. **P**rimē verborū vel est transitiuū vel absolutū. vñ **I**n duo tu mēbra partire cadentia verba: **Q**uedā motiua sunt cetera verba soluta. **Q**uid est verbū transitiuū. est illud qđ pgrue pte rege obliquū casum a pte post. vt amo deum. vñ. **Q**đ regit obliquū motiuū dicitur verborū. **Q**uo sine perfectum z. **S**ed verbū absolutū est illud quod nō potest pgrue regere aliquem obliquū casus a parte post. vt sto curro ambulo. nisi accm sue proportionabilis scatiōis. vt ambulo viā. vñ. **N**ō eget obliquo verbi vis arta soluti. **D**iligo te quare quoniā tu viuīs honeste. **N**ota qđ verba transitiuā sunt triplicia. **N**am quedā sunt debilis transitōis quedam vehementis transitōis. z quedam vehementis

issime trāsitionis Verba trāsitiona debilis trāsitionis sūt
illa q̄ p̄grue p̄nt regere ḡm̄ vel d̄m̄ vel ablt̄m̄ a pte post
De ḡo vt misereor tui. de d̄o vt parco tibi. de ablt̄o vt
careo pecunijs. Sed p̄ba vehemētis trāsitionis sunt q̄
p̄grue p̄nt regere vnū acc̄m̄ a pte post. vt amo deū. S̄
verba vehemētissime trāsitionis sunt q̄ p̄grue p̄nt regere
duos acc̄s a pte post. vt doceo te grām̄aticā. induo te
tunicā. Et talia verba sunt multa. vñ Alexander Postu
lo posco peto doceo rogo zc.

Incipit fundamentū artis metricādi

Litterarū alie sunt voca
les. alie p̄sonātes Quinq; sunt vocales. s. a e i o
et v. Et dicuntur vocales. qz p se plenū sonū faciūt. z sine
eis i z v trāsunt in vim p̄sonātis qñ ponunt in p̄ncipijs
syllabarū alijs vocalib; sequentib; Exemplū de i. vt iuno
iāceo. de v vt vates venus. Et oēs alie dicuntur p̄sonātes
vñ Alexander. Omnis p̄ter eas tibi littera p̄sona fiet
Itē nouē sunt mute. s. b c d f g k p q t. Et iō dicuntur mute
qz minimū sonū faciūt resp̄cū aliarū litterarū. Itē quatuor
sunt liq̄de. s. l m n r. Et iō dicuntur liq̄de. qz sepe liquescūt
in metris z vim p̄sonātū amittūt. Itē sex sunt semivo
cales. s. l m n r s x. Et ideo dicuntur semivocales. qz dimi
diū sonū faciūt. A vocali em̄ incipiūt z in p̄sonantē desi
nunt. Itē h nō est lrā sed aspiratiōis nota. vñ Alexā
der Versificatores h p nulla reputabāt. Item lrā est
minima ps vocis q̄ scribi p̄t indit̄ dua. Et d̄z littera q̄si
legitera. qz iter p̄bet legentib; Et illaz apud Latinos sunt
vigintitres. s. a b c d e f g h i k l zc. Itē syllaba est vni
ca litterarū p̄prehēsiō p se nihil significās. vt bu ba bāff
Item dictio est q̄libet ps orōnis p se accepta. vt hō la
pis lignū. Dictio aliqñ habet vnam syllabā. vt mors ps
sum nam. Aliqñ plures. vt ita pariter custodib; p̄ncipiū
paterfamilias zc. Item tres sunt duplices p̄sonātes.